Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 51, Nisan 2021, s. 1-18

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.49794>

Doç.Dr. Ahmet Burak KAHRAMAN

Erciyes Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, burakkahraman@erciyes.edu.tr

KADINA YÖNELİK ŞİDDET OLGUSUNUN SOSYOLOJİK ANALİZİ

Özet

En geniş anlamda insanoğlu tarafından kendi cinsine, karşı cinse, doğaya ve diğer canlılara tahakküm amacı ile uyguladığı her tür baskıcı, yıkıcı ve zarar verici davranış şiddet olarak tanımlanabilir. Fakat tüm dünyada en fazla şiddet kadına yönelik gerçekleşmektedir. Kadına yönelik şiddet çağımızda geleneksel ve hatta modern birçok toplumda aşılamayan tabulardan ve sorunlardan biridir. Kadına yönelik şiddet sonucunda ekonomik, sosyal ve psikolojik alanlarda geriye dönülmez kayıplar yaşanmaktadır. Kadına yönelik şiddet oldukça eski çağlara dayanan fakat akademik anlamda bir olgu olarak araştırılmaya 20. Yüzyılın ortalarına doğru başlanan bir meseledir. Kadına yönelik şiddet başta alt gelir ve eğitim grupları olmak üzere tüm sosyal ve ekonomik sınıfları etkilemektedir. Kadına yönelik şiddet olgusuna uzun yıllar aile mahremiyeti alanı içinde görüldüğü için şiddet sorunu toplumsal bir olgu olarak tam anlamı ile bilimsel açılardan ele alınmamış ve araştırılmamıştır. Bu nedenle kadına yönelik şiddet günümüzde kronikleşmiş ve çözülmesi zor bir hal almıştır. Şiddete yol açan ekonomik, kültürel, toplumsal ve psikolojik birçok faktör vardır. Kadına yönelik şiddet oldukça karmaşık olduğu kadar acil çözüme de ihtiyaç duyulan bir olgudur. Şiddete yol açan etkenlerin arasında en temel faktör ataerkil kültür ile birbirini destekleyen ve inşa eden hegemonik erkekliktir. Bu noktada şekillenen toplumsal cinsiyet rolleri şiddeti normal bir olgu olarak inşa etmekte ve bazı durumlarda bu olguya yönelik kanunların oluşturulmasını da engelleyebilmektedir. Sosyolojik bir olgu olarak şiddetin nedenlerini anlayabilmek ve analiz edebilmek için tüm psiko-sosyal, kültürel ve ekonomik boyutları ile ele alınması gerekmektedir. Bu kadar çok etkenin bir arada olması neticesinde konunun ele alınması da oldukça zor

olacaktır. Bu çalışmada daha çok sosyal ve kültürel boyutları ile şiddet olgusu ele alınacaktır. Kadına yönelik şiddetin sonlanmasında birçok etkenin bir arada olması gerekmektedir. Bunlardan en önemlisi küçük yaşlardan itibaren bireylerin bu konuda bilinçlendirilmesi ve bu konuda eğitimlerin verilmesidir. Erken yaşlarda verilen eğitim bireylerin cinsiyet rollerini olumlu yönde şekillendirecek ve şiddet davranışının görülmesini çok aza indirebilecektir.

Anahtar kelimeler: Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet, Toplumsal Cinsiyet

SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF VIOLENCE AGAINST WOMEN

Summary

In the broadest sense, all kinds of oppressive, destructive and damaging behaviors that are applied by human beings with the aim of dominating their own kind, opposite sex, nature and other living things can be defined as violence. But all over the world, the most violence is against women. Violence against women is one of the taboos and problems that cannot be overcome in many traditional and even modern societies in our age. As a result of violence against women, irreversible losses are experienced in economic, social and psychological areas. Violence against women is an issue that dates back to ancient times but began to be explored as an academic phenomenon towards the middle of the 20th century. Violence against women affects all social and economic classes, especially lower income and education groups. Since the phenomenon of violence against women has been seen in the field of family privacy for many years, the problem of violence as a social phenomenon has not been fully addressed and investigated in scientific terms. For this reason, violence against women has become chronic and difficult to be resolved today. There are many economic, cultural, social and psychological factors that lead to violence. Violence against women is a very complex phenomenon that needs an urgent solution. Among the factors that lead to violence, the most fundamental factor is patriarchal culture and hegemonic masculinity that supports and builds each other. Gender roles that are shaped at this point construct violence as a normal phenomenon and in some cases may prevent the establishment of laws regarding this phenomenon. As a sociological phenomenon, it must be handled with all its psycho-social, cultural and economic dimensions in order to understand and analyze the causes of violence. It will be very difficult to address the issue as a result of the combination of so many factors. In this study, the social and cultural dimensions and the phenomenon of violence is discussed. Many factors must coexist in ending violence against women. The most important of these is to raise the awareness of individuals on this issue and to provide training on this subject from an early age. Education given at an early age will positively shape the gender roles of individuals and may reduce the occurrence of violent behavior to a very low level.

Keywords: Violence, Violence Against Women, Gender

1. ŞİDDET OLGUSU

İnsanlığın ilk ortaya çıktığı tarih kadar eski bir olgu olan şiddet bireysel bir olgu olmasının yanında toplumsal bir olgu olması nedeni ile de araştırılması oldukça karmaşık ve zor bir yapıdır. Toplumun sosyal ve kültürel yapısına, değer yargılarına göre o toplumda hangi davranışların şiddet olarak kabul edilip edilmeyeceği büyük oranda belirlenir (Kocacık: 2001: 2). Hangi davranışların şiddet olarak kabul edilip kabul edilmemesinde toplumun içinde bulunduğu değer yargıları oldukça önemlidir. Zaman içinde de ayrıca bu davranışlar değişebilmektedir. Örneğin eskiden destekleyici ve normal olarak kabul edilen eğitimde şiddetin kullanılması artık günümüzde kabul görmemektedir.

Birçok şiddet tanımı vardır. Bunlardan en kapsamlılarından biri Birleşmiş Milletlerin tanımıdır. Birleşmiş Milletler Genel Meclisi, “Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi”nde kadına yönelik şiddeti, özel ya da kamusal alanda sadece cinsiyete dayalı olarak gerçekleşen fiziksel, cinsel ve psikolojik zararlar doğuran ve doğurmaya yönelik her türlü tehdit, baskı veya özgürlüğün keyfi olarak engellenmesi şeklinde tanımlayarak sorunun sınırlarını belirlemiştir (Güngörmüş vd., 2014: 54).

Şiddet olgusu temelinde özellikle kadına yönelik şiddetin nedenlerini daha iyi anlayabilmek için, öncelikli olarak şiddete yol açan, kadın üzerindeki erkek egemen dünyasını yani hegemonik ataerkil sistemi iyi bir şekilde analiz etmek gerekmektedir. Hegemonik ataerkil sistemini kadının gerçek potansiyelinin ortaya çıkmasını engelleyen bir unsur olarak eleştiren Virginia Woolf da kadınlık ancak erkekler tarafından himaye edilmekten kurtulunca her şey olabilir demektedir (Woolf, 2020:54). Hegemonik erkek dünyasının kadın üzerinde kurduğu tahakküm yine kadının kendi bedeni üzerinden olmaktadır. Beden imgesi son derece sosyolojik bir olaydır.

Toplum tarafından oluşturulan normal-patolojik, güzel-çirkin, sakat-sağlam, ahlaklı-ahlaksız, kirli-temiz, gibi ikili kategoriler yaratılarak oluşturulan ve algılanan beden yasalar ve ahlak normları gibi toplumsal yaptırımları olan olgular tarafından baskı altına alınır. Batı’da uzun bir geçmişi olan cadı avları aslında kadın doğurganlığının ve cinselliğinin erkekler tarafından denetlenmesi anlamına gelir. Erkek egemen dünya tarafından istenen kadın güçsüz, zayıf ve itaatkar bir kadın modelidir. Yine aynı şekilde üst sosyal sınıftan Çinlilerin küçük ayaklı kadın elde etmek için kadının ayağını sararak onları sakatlanmalarına yol açabilecek ayak sargıları, Güney Asyalı Karen kabilesinin kadınlarının boyunlarını demir halka kolyelerle uzatması, Djerba adasında yaşayan genç kadınların evlenmeden önce şişmanlatılması gibi ritüeller kadının nasıl bedeni üzerinden baskı altına alındığının bir göstergesidir. Yapılan antropolojik çalışmalar sonucunda erkeklere oranla genellikle kadınlar bu tür sıkıntılı durumlara maruz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Modernizmde de durum farklı değildir. Sıfır beden algısı ya da modern güzellik kalıpları içerisinde birçok kadın modern dünyanın tanımladığı ideal kilolarına ulaşamadan kırıksıklıklarından korkarak yaşamlarını sürdürmektedirler. Oysa geçmişte kırıksıklıklar kadın için yaşanmışlığın ve bilgeliğin bir göstergesiymişken günümüzde korkulan şeylere dönüşmüştür. Modern toplumlarda da hakim olan hegemonik erkeklik kültürü, şiddet, nüfus ve sağlık politikaları ile cinselliği ve kadın bedenini denetim altına almaya çalışmaktadır (Saygılıgil, 2016: 11-12). Kadına yönelik denetim araçlarından biri de şiddettir. Kadına yönelik şiddetin algılanması ve bir sorun olarak tanımlanması ait olduğu toplumun kültürel değerlerine bağlı olarak şekillenmektedir (Şahin ve Beyazova 2001, Ayaz ve Yaman Efe 2010, akt., Güngörmüş vd., 2014: 54). Şiddet besleyen ve normalleştiren toplumsal cinsiyet rolleri de etkili

olmaktadır. Cinsiyetten farklı olarak toplumsal cinsiyet rolleri toplumsallaşma sonucu kazanılarak erkek ve kadının toplumun değer yargılarına ve beklentilerine göre davranmasıdır. Cinsiyet rollerindeki eşitsizlikler bireylerin biyolojik cinsiyetlerine bağlı değildir. Bu eşitsizlikleri oluşturan toplumsal cinsiyet rollerini şekillendiren ait olduğu toplumun kültürüdür. Bu kültür ile şekillenen toplumsal cinsiyet rolleri toplumun beklentilerine ve onaylarına dayalı olarak işler. Antropolog Margeret Mead'ın farklı kültürlerle ait toplumlara yönelik yaptığı çalışmalarında da cinsiyet rollerinin biyolojik kaynaklı olmayıp kültürel kaynaklı olduğu vurgulanmıştır (Haviland vd., 2008: 278). Toplumsal cinsiyet rollerini destekleyen masallar, destanlar, atasözleri gibi birçok kültürel olgu vardır. Özellikle atasözleri bazı durumlarda şiddet olgusunun toplumca onaylanmasına yardım eder. Örneğin karı koca arasına girilmez, her ailede ufak tefek anlaşmazlıklar olur, ya da bunlar evliliğin tuzu biberi, kızını dövmeyen dizini döver, kan tükürsen kızılık şerbeti içtim diyeceksin vb. gibi kültürel tanımlamalar şiddeti olumlamaktadır. Ayrıca şiddete uğrayan kişinin bunu başka kişilere anlatmaması gibi birçok yanlışlığı da doğurmaktadır.

Şiddet olgusu insanlığın ortaya çıkışı ile başlar ve insanlık için büyük bir toplumsal sorun olarak günümüzde de varlığını sürdürür. Şiddet canlı ve cansız bütün varlıklara yönelik olabilir. Örneğin doğaya, canlılara, erkeğe, kadına, çocuğa, yapılara, eserlere vb. gibi her canlı ve cansız nesne şiddete maruz kalabilir. Fakat tüm dünyada şiddet en fazla kadına yönelik olarak gerçekleşmektedir. Dobash ve Dobash'ın çalışmasında şiddete uğrayanların %90 kadındır, yine Levinson'un 90 ayrı toplumda yaptığı çalışmasında da şiddete maruz kalanların %85'i kadın olarak tespit edilmiştir (Dobash ve Dobash 1979, Levinson 1990, akt. Dişsiz ve Şahin 2008: 52). Bu noktada kadına yönelik şiddetin tüm dünyada ne kadar ciddi bir durumda olduğunu da göstermektedir.

Kadına yönelik şiddet her türlü fiziksel, psikolojik, cinsel veya ekonomik eylemdir. Bu eylemlerde fiziksel ve ruhsal zarar verme amaçlı tehdit etme, zorlama, özgürlükten ve ekonomik ihtiyaçlardan yoksun bırakma yer alır (Ersöz 2016: 81). Aynı zamanda tüm dünyada kabul edilen ve önlemler alınmaya çalışılan kadına yönelik şiddet, gündelik yaşamımızda, sosyal ve kültürel çevremizde, yazılı ve görsel, medyada, sıklıkla karşılaştığımız bir kavramdır. Kaynağında güç ve tahakküm arzusu olan kadına yönelik şiddet ataerki sistemin kadınları sömüren, baskılayan, ayrımcılığa ve cinsiyetçi uygulamalara maruz bırakan bir olgudur. Erkekler şiddeti bu gücün kadınlar üzerindeki hakimiyetlerini korumak amaçlı kullanmaktadırlar (Berber 2016: 248). Şiddet tanımını anlaşılır kılmak için dar ve geniş anlamı ile açıklamak gerekmektedir. Dar anlamı ile şiddet insanın bedensel bütünlüğüne dışarıdan gelen fiziksel ve acı veren bir edimdir. Mal, can ve bireyin özgürlüğüne karşı bir tehdittir. Geniş anlamıyla şiddet bireyin üzerinde açıkça ölçülemeyen fakat her tür somutlaşmış baskılardır. Şiddet, işsizlik, çevre sorunu, sağlıksız kentleşme, medya kaynaklı vb. gibi Bourdieu'nun ifade ettiği birçok simgesel şiddet unsurunun bir araya gelmesi ile oluşur (Kocacık ve Çağlayandereli, 2009: 25).

Kadına yönelik şiddetin en temel amaçlarından biri kadının davranışlarını korkuya dayalı olarak kontrol etmektir. Şiddet sonucunda kadın bedensel, psikolojik, ekonomik birçok zarar ile karşılaşır. İnsan haklarının en temel ihlali olan şiddet cinsler arasında eşit olmayan güç ilişkilerinin bir sonucudur (Baygal, 2012: 187). Kadın şiddete büyük çoğunlukla tanıdıkları (aile, akraba, erkek arkadaş) tarafından maruz kalmaktadır. Aile ilişkileri karı kocanın arasında, çocukların, kardeşlerin, akrabaların arasında tatminkar olabilir. Fakat zamanla bu ilişkiler yerini

gerilimlere, kaosa ve karmaşaya bırakabilir. Çalışmalar fiziksel şiddetin başlıca hedeflerinin çocuklar sonra da kadınlar olduğunu göstermektedir. İngiltere’de ayda sekiz kadın partnerleri tarafından öldürülmektedir. İngiltere’de kadınların yüzde onu ev içi şiddete maruz kalmaktadır. Maruz kalınan şiddet kadınların hayatlarının uzun bir bölümünü etkilemektedir. Kadınların en fazla maruz kaldığı şiddet türü ev içi şiddettir. Kadınların tanıdıkları tarafından şiddete maruz kalma oranı, tanımadıklarından daha fazladır (Giddens, 2012:262). Şiddet olarak kabul edilen davranışlar toplumdan topluma zamandan zamana değişebilmektedir. Toplumun ait olduğu kültürü, değer kalıp ve yargıları şiddetin sınırlarını belirlemektedir. Birçok çalışmada ortak olarak vurgulanan şiddetin sosyal, ekonomik, kültürel, cinsel ve psikolojik faktörler ile yakından ilişkili olduğudur. Bu açıdan şiddete tek bir neden ile yaklaşmak şiddetin bütün boyutları ile anlaşılmasının önünde engel oluşturur (Kocacık ve Çağlayandereli, 2009: 25).

2. KADINA YÖNELİK ŞİDDET TÜRLERİ

Günümüzde kadına yönelik şiddet, varlığını evde, okullarda, medyada, iş yaşamında, kısaca toplumsal hayatın her alanında kendini birçok şekillerde göstermektedir (Baygal, 2012: 177-178). Şiddet, insanların yaşadıkları sorunlar karşısında çözüm için başvurdukları yollardan en eski ve en ilkel olanıdır. Şiddet sorumluluğu kişiye ait olan bilinçli bir davranıştır. Kadına yönelik şiddet türleri arasında fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik, flört şiddeti-ısrarlı takip ve bilişim teknolojilerinin, sosyal medyanın yaygınlaşması ile birlikte ortaya çıkan dijital şiddettir (Berber, 2016:254). Bu şiddet türleri bazen tek başına bazen birlikte olabilmektedir. Ayrım sadece literatür amaçlı ve konuya daha hakim olabilmek için yapılmaktadır. Ve bu şiddet türlerine genellikle kurban, her yaştan, her meslekten, her eğitim seviyesinden kadınlar.

Fiziksel Şiddet: Şiddete uğrayanın vücut bütünlüğünün karşı taraf tarafından ihlal edilmesi anlamına gelir. Çoğu zaman kişinin ölümüne de yol açan fiziksel şiddet kişinin bedeni üzerinde geçici ve kalıcı hasarlar bırakmaktadır (Tacoğlu, 2018: 168). Tartaklama, vurma, tokat atma, tekmeleme, yakma, boğazını sıkma, bir aletle yaralama ve cinayet fiziksel şiddet olarak tanımlanır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planının” 2016-2020 verilerine göre Türkiye’de kadınların %36’sı yaşamlarının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete uğramaktadır (Berber, 2016: 254, Baygal, 2016: 183).

Cinsel Şiddet: Kişinin cinsel bütünlüğüne yapılan her saldırı cinsel şiddet olarak tanımlanır (Tacoğlu 2018: 168). İstemediği cinsel davranışlara ve ilişkiye zorlamak, tecavüz evlilik içi ve dışı, aldatmak vb. cinsel şiddet davranışları içine girmektedir (Berber 2016: 254). Fakat her zaman fiziksel bir saldırı olmayabilir, sözlü olarak gerçekleştirilen cinsel taciz davranışları da cinsel şiddet olarak değerlendirilir. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planının 2016-2020 yılı raporlarına göre evli kadınların %12’si, bekar kadınların %38’i cinsel şiddete maruz kalmışlardır (Tacoğlu, 2018: 168, Baygal, 2016: 184).

Psikolojik (Duygusal) Şiddet: Psikolojik (duygusal) şiddet en sık rastlanan fakat fiziksel şiddette olduğu gibi somut bulgu olmadığı için en zor tespit edilen ve buna bağlı olarak önlem alınması en yavaş ve kolay olmayan şiddet türüdür. Eşlerin birbirlerini dayak ya da ölüm ile korkutması, sık sık kıskançlık kavgası çıkartması, kanunsuz işler yapmaya zorlaması, arkadaşları ve aile ile görüşmesini engellemesi, çocuklarını kullanarak tehdit etmesi, yalan söylemek, baskı uygulamak, hakaret etmek, küçümsemek, söz kesmek, karar alırken seçme hakkı bırakmamak, tecrit etmek, kimseyle görüştürmemek vb. gibi benzer davranışlar psikolojik

şiddet içerisine girmektedir. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planının 2016-2020 raporlarına göre kadınların %44'ü psikolojik şiddete uğramıştır (Tacoğlu, 2018: 170, Berber, 2016: 254, Baygal, 2016: 184). Bu oranlar aslında daha da yüksektir fakat psikolojik şiddetin hem tespiti zor olduğu için hem de psikolojik şiddete maruz kalan kadınlar bunu bir şiddet türü olarak tanımlamadıkları için bu tarz davranışlar ile karşılaştıklarında herhangi bir başvuruda bulunmadıklarından sayılar daha düşük kalmaktadır.

Ekonomik Şiddet: Bir eşin diğerinin parasını elinden alması eşi çalışıyorsa hesap ve banka defterine, kartlarına el koyması, çalışmasını yasaklaması, harçlık vermemesi, ya da harçlığı kısıtlaması, ortak bütçe konusunda kadına bilgi vermeme gibi davranışlar ekonomik şiddet içinde sayılırlar. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planının 2016-2020 verilerine göre kadınların %30' u ekonomik şiddete maruz kalmaktadırlar (Tacoğlu, 2018: 170, Baygal, 2016: 185).

Dijital Şiddet: İletişim araçları ve teknolojiyi kullanarak kadınlara yönelik yapılan her türlü olumsuz davranışlardır. Bunlar arasında kadının hayatını denetleme, kontrol altında tutma, tehdit, şantaj vb. gibi davranışlar yer alır (Berber, 2016: 254). Özellikle internetin ve buna bağlı olarak sosyal medyanın yaygınlaşması bu şiddet türünü günümüzde en yaygın bir hale getirmektedir. Özellikle lise ve üniversite dönemlerinde şantaj yapılarak kandırılan birçok mağdur kadın bulunmaktadır. Çoğu kadın sosyal baskılar ya da korkular nedeni ile şantajı gerekli mercilere bildirmemekte ve bu şantaja boyun eğerek durumu daha da içinden çıkılmaz bir hale getirmektedir.

Flört Şiddeti ve Israrlı Takip: Flört şiddeti evli olmayan kadınların ve daha çok ergenlerin uğradığı şiddeti vurgulamak için kullanılmaktadır. Ergenler küçük yaşlarda karşı cinsin her türlü şiddet türü ile karşı karşıya kalmaktadır. Bunlardan en öne çıkanı dijital şiddet, ısrarlı takiptir. Zaman zaman dijital şiddet sonucu yapılan tehdit ve şantajlara dayanamayan ergenler intihar etmekte ya da istemedikleri davranışlara erkek arkadaşları tarafından zorlanmaktadır. Israrlı takip genellikle flört şiddeti ile birlikte yer alır. Kişide kendi güvenliği ile ilgili problemli durumlar yaratacak sürekli tekrarlanan istenmeyen davranışların tümüdür. Israrla telefon ile arama, kısa mesaj atma, sosyal hayatta ve/veya sosyal medyadan takip ve tehdit etme gibi davranışlar yer alır (Berber, 2016:255).

3. KADINA YÖNELİK ŞİDDETTİN NEDENLERİ

Bireylerin toplum içindeki davranışlarının büyük bir bölümü içinde yaşadıkları toplum ve kültür ile bağlantılıdır. Bireyler gündelik yaşamlarında karşılaştıkları her türlü sorunu içinde yetiştikleri toplumun sosyal ve kültürel dinamikleri ile çözmeye çalışırlar. Bourideu'nun bakış açısından bakarsak belli bir habitusta yer alan aktörlerin sosyal, kültürel ve ekonomik sermayelerinin büyük bir bölümünün belirlendiği aile yapısı bu aktörlerin ileride şiddet uygulamalarına ya da şiddete uğramalarında etkili olmaktadır. Gündelik yaşamın her alanında birey şiddet ile karşılaşabilmektedir (Baygal, 2016: 178-180). Kadına yönelik şiddetin nedenleri aslında tek bir nedene bağlı değildir. Birçok nedenin bir araya gelmesi ile oluşmaktadır. Bu nedenler arasında yoksulluk, eğitimde cinsiyete dayalı fırsat eşitliğinin olmaması ve dolayısıyla eğitim seviyesinin düşüklüğü, ruhsal hastalıklar, alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı ve egemen hegemonik ataerkil kültür yer almaktadır. Belki de tüm nedenler arasında şiddetin en önde gelen temel nedenleri arasında hegemonik ataerkil kültür yer almaktadır. Ataerkil kültür

kısaca erkek egemen kültür olarak adlandırılabilir. Kadınların okuyup okumayacağına ya da ne kadar okuyacağına, kimle hangi yaşta evleneceğine, hangi hallerde şiddet görüp görmeyeceğine hep bu kültüre ait erkekler karar vermektedirler. Kültürel bir kategori olan ve sosyal olarak inşa edilen erkeklik toplum içinde sürekli olarak denetlenmektedir. Erkek toplum tarafından verilen bu erkeklik durumunu sürekli olarak kaybetme tehdidi altında yaşar. Bu tehdit sonucunda erkek devamlı olarak gündelik yaşamında verili olan bu erkekliği ispatlaması gerekir. Bu ispat durumu da aktörde sürekli bir gerilime yol açar. Bundan dolayı geleneksel ya da yarı modern birçok toplumda kadının ahlaklı ve namuslu kalmasının sorumluluğu topluluğun erkek üyeleri üzerine verilmiştir (Ersöz, 2016: 32-33).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, şiddetin en önemli nedenlerinden biridir. Ayrıca toplumsal cinsiyet eşitsizliği kadınların ikincil ve dezavantajlı konumunu derinleştirir ve eşitsizliği yeniden üretmesi nedeniyle aynı zamanda sonucudur da (Berber, 2016: 248). Böylece şiddet döngüsel olarak devam etmektedir ve kadın şiddetten bir türlü kurtulamamaktadır. Şunu unutmamak gerekir ki şiddet geleneksel toplumlar kadar çağdaş toplumlarında istisnasız başlıca sorunlarından birisidir. Ataerkil bakış açısının doğurduğu toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle kadına yönelik olumsuz bir algı oluşmaktadır. Ataerkil bir algıya göre namuslu olmayan bir kadın (bu olgunun içini ve sınırlarını tamamen hegemonik erkek bakışı doldurmakta ve sınırlandırmaktadır) hem kendi hem de ait olduğu topluluk içindeki erkeklerin değerini düşürmektedir. Burada görev topluluğun erkeklerine düşmekte ve alçalan değerlerini tekrar yükseltmek için kadına karşı şiddet uygulamakta ve cinayet işlemektedir. Buradaki amaç erkekliğini temizleyerek tekrar erkekliğine kavuşmadır. Namus cinayetleri herhangi bir öldürme eyleminden farklı olarak belirli davranışlara karşı sistemli ve örgütlü bir tepki olarak ortaya çıkan öldürme eylemini tanımlamaktadır. Namus cinayetleri genellikle bireysel bir eylem değil ailenin ve topluluğun dahil olduğu bir suç olarak ortaya çıkmaktadır (Ersöz, 2016: 32-33). Egemen sistem içinde kadın bedenleri ve hayatları şiddet aracılığıyla denetim ve baskı altında tutulmaktadır (Berber, 2016: 248). Ataerkil bir yapının biçimlendirdiği her türlü sosyalizasyon süreci içinde kadın her zaman karşılaştığı tüm zorluklara itiraz etmeden katlanması öğretilir. Bu beklentiler içinde toplumsallaşan kadın kendi bireysel ihtiyaçlarını birey olma, eğitim hakkı, kendini gerçekleştirme, kariyer yapma vb. ön plan çıkarırsa bencillikle suçlanabilir. Bu süreç o kadar etkili olmaktadır ki günümüzde modern bir ailede yetişen iyi eğitilmiş kariyer yapmış birçok kadın ailesine yeterince zaman ayıramamanın pişmanlığını hissetmektedir. Başarılı bilim insanlarının ve kariyer yapmış birçok kadının medyada ve farklı mecralarda yer alan röportajlarının satır aralarında hep bu mesaj gizlidir. Cinsiyet eşitsizliğinin olduğu toplumları vurgulamak için genellikle kavram olarak kullanılan ataerkil toplumlar, kadın erkek egemen dünyanın dışında tutulur. Bunun için de yoğun bir çaba sarf edilir. Mary Wollstonecraft, kadınlar erkekler tarafından yönetim için uygun olmayan rasyonel kararlar alamayan bireyler olarak görüldükleri halde çocuk yetiştirmek gibi en önemli görevlerden birinin de kadınlara verildiğini ifade ederek bu tezatı vurgular (Chanter, 2019: 30).

Aynı zamanda ataerkil toplumun kültüründe yer alan ve erkek egemenliğini inşa etmede şiddeti meşrulaştıran geleneksel sözlü değerlerin de payı oldukça büyüktür. Örneğin birçok ülkede hala kadınları dayakla terbiye etmek erkeklerin bir hakkı olarak görülmektedir. Atasözleri gibi masallar da bazı durumlarda kadına yönelik şiddeti ve erkeğin kadının üstünde ki koruyuculuk görevinin sürmesini desteklemekte ve nesilden nesle aktararak devam etmesini sağlamaktadır. Örneğin “Kan kussan kızılık şerbeti içtim diyeceksin”, “kızını dövmeyen dizini döver, kaşık düşmanı, eksik etek eksik akıl, at, avrat, silah” gibi birçok alçaltıcı sözler kadının değerini

azaltmakta ve kadının kendi ayakları üzerinde duramayacağı buna aklının yetmeyeceği vurgulanarak erkek hakimiyetinin altına girmesi istenmektedir (Baygal, 2012: 188, Güler vd., 2005:51).

Toplum tarafından şiddet davranışı normal kabul edildikçe o toplumda şiddet oranları yükselmektedir. Eva Lundgren'in ilk defa kullandığı şiddetin normalleşmesi kavramında anlatılmak istenen şiddetin kadının kadın olma sürecinin bir parçası olması ve bunun sonucunda kadının değerini kaybettiği ve değersizleştiğidir. Şiddetin normalleşmesi sürecinde şiddetin içselleştirilmesi ile birlikte erkeğin gerçekliği kadının da gerçekliği haline gelmektedir. Bu noktada kadınlık ve erkeklik, cinsellik ve iktidar kavramları iç içe geçmiştir. Erkeklik üstünlük statüsü ve iktidar demektir ve bu iktidar hem meşru hem de gayri meşru şiddet gibi yollardan kullanılabilir. Kadınlık ise tabi olmak ve hizmet sunmaktır (Berber, 2016: 250). Kadına yönelik şiddetin amaçlarından biri de şiddet ile yaratılan korku ve baskı nedeni ile kadını kontrol altında tutulma isteğidir. Ataerkil bir yapıda erkek durmadan şiddeti kadını tahakküm altına almak ve gücünü ve iktidarını pekiştirmek için kullanır (Baygal, 2016: 186). Televizyonda kadın programları başta olmak üzere diziler, filmler, kadın-erkek dergileri, reklamlar, haberler, sosyal medya, gazete köşeleri toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden üretildiği gündelik mecraları oluştururlar (Şener vd., 2016:164). Medyada özellikle kadın bedeninin reklamlar başta olmak üzere birçok programda açık ve gizli pornografik mesajlar ile birlikte topluma sunulması kadına olan bakış açısını değersizleştirmektedir (Kocacık ve Çağlayandereli, 2009: 27). Medyada satma ve kar etme anlamına gelen izlenme oranları ve tiraj, medyayı halkın ilgisini çekecek haberlere yer vermeye itmektedir. Bu nedenle medya tarafından şiddet haberlerini gerilim yaratacak bir şekilde vermek halkın ilgisini daha fazla çekecek ve satışı arttıracaktır. Örneğin bir suçun etkisi ne kadar fazla ise medya o suçu genellikle haber yapma olasılığı artmaktadır. Bu nedenle uzun yıllar kadına yönelik her tür şiddet haberi sansürlenmeden, televizyonlarda ve gazetelerde yer almıştır (Gökulu ve Hosta, 2013: 1839). Aile Araştırma Kurumu'nun Aile içi şiddet ile ilgili araştırmasında televizyon programlarında ya da gazetelerin büyük çoğunluğu suçluyu hoş gören bir yaklaşımı da olmasa da, şiddet ile ilgili haberlerin verilmesinde örneğin şiddet içerikli resimlerin verilmesi, haberin sunumunun doğal bir olaymış şeklinde sunulması vb. gibi etkenler dolayısıyla medyanın şiddete yeterli duyarlılığı göstermediği vurgulanmıştır (Doğan, 2000: 431).

1994 yılında Başbakanlık Aile Araştırmasında Türkiye'de kadına yönelik şiddete yol açan nedenler arasında ekonomik güçlükler, erkeğin öfkesi, erkeğin akrabalarının erkeğin kadına karşı kışkırtması yer almıştır (Doğan, 2000: 428). Kültürel ve ekonomik bir denge ve uyum, sevgi ve saygı temelini sağlayamamış ailelerde genellikle şiddet olgusuna rastlanır. Can'ın araştırmasında da geleneksel ataerkil kültür kodları nedeni ile kız ve erkek çocukların farklı cinsiyet rollerini ailede sosyalizasyon süreci içinde edindikleri ve bundan dolayı da şiddete yönelik meşru davranış kodlarının bu ailelerde oluştuğu tespit edilmiştir (Can, 2013). Sosyolojik bakış açısına göre toplumsal bir olgu olan şiddetin kaynağı yine başka toplumsal olgulara dayanır. Eşitsiz cinsiyet rollerinin öğrenildiği sosyalizasyon süreci sonucunda erkek cinsiyetine toplumda her tür iktidar bağışlanmaktadır. Ve bu iktidarın kadınlar üzerinde kötüyü kullanımı da bazı durumlarda meşru sayılmaktadır (Tacoğlu, 2018: 170).

4. SAYILAR İLE KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Kadına yönelik şiddet bütün yönleri ile önemli ve bedeli ağır bir toplumsal sorun oluşturmaktadır. Bu nedenle kadına yönelik şiddet tüm boyutları ile ele alınarak şiddeti

meşrulaştıran psikolojik, ekonomik ve toplumsal olgular tespit edilmelidir. Bu noktada istatistiki verilerden elde edilen sayılar her ne kadar içinde tartışmaları da barındırsa da Max Weber'in ifade ettiği "istatistikler sosyolojik yorumlamaların geçerliliğinin nihai temyiz mahkemeleridir" sözünden hareketle her ne kadar eksik de olsa mevcut olguları açık bir şekilde sunduğu için veriler sosyologlara yol göstermektedir (Chanter, 2019: 112).

Kadına yönelik şiddetin tarihi oldukça eskilere gitmektedir. 1884 yılına kadar Amerika'da, erkeğin eşini dövmesinde yasalara göre bir engel bulunmamaktaydı. Aynı dönemlerde İngiltere'de de durum pek farklı değildi. Kanunen erkek eşi ve çocukları üzerindeki tüm haklara sahipti. Erkeğe yasalar ile eşine yönelik şiddet yolu açıktı. Hatta erkeğin eşini işaret parmağından kalın olmayan bir sopa ile dövmesi yasal olarak bir problem teşkil etmemekteydi (Dişsiz ve Şahin, 2008: 52)

Kadına yönelik şiddet tüm şiddet eylemlerinin çok büyük bir kısmını oluşturur. 1970'lerde ABD'de bu konu ile ilgili yapılan bir araştırmada çiftlerin %25'i ilişkilerinde şiddet yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Yine 1972'de ABD'de 47 bin olan tecavüz sayısı 1983 yılına gelindiğinde 79 bin'e yükselmiştir. Yine 1983 yılında Avustralya İstatistik Bürosu tarafından yapılan araştırmada bir yıl içerisinde 26.700 cinsel saldırı olduğu tespit edilmiştir (Connell, 2017: 36-37). Ve bu rakamlar gün geçtikçe artmakta ve kadına yönelik şiddetin boyutunu gözler önüne sermektedir. 2002 yılında Avrupa'da yapılan bir araştırmayı referans alan Avrupa Parlamenter Asamblesi Özel Komitesi'nin ifadesine göre, 16-44 yaş arası kadınların ölümlerinin ve/veya hayatları boyunca engelli bir yaşama mahkum olmalarının en önemli nedenlerinden biri aile ya da yakın, tanıdıkları tarafından kaynaklanan şiddettir (Berber 2016: 249). İster modern ister gelişmekte olan ülkeler olsun, şiddete en fazla maruz kalan kesimler iktidar ve güç ilişkilerinde dezavantajlı olan kadınlar, çocuklar, azınlıklar, yaşlılar, engelliler, mülteciler, göçmenler gibi gruplardır (Erol, 2014: 34). Amerika Adalet Bakanlığı'nın 2008'de yayınladığı rapora göre yıllık ABD'de kadına yönelik 1,8 milyon adi saldırı, 587 bin ağır saldırı ve 233 bin tecavüz olduğu tespit edilmiştir (U.S. Department of Justice, 2008, Macionis, 2012:340). Kadına yönelik şiddet, üniversite ve yüksekokul yerleşkelerinde de önemli bir konudur. ABD Adalet Bakanlığı tarafından yürütülen bir çalışmaya göre, belirtilen bir akademik yıl içerisinde üniversiteli kız öğrencilerin yaklaşık %3'ü tecavüze uğramaktadır. Kurbanların %90'ı suçluyu tanımaktadır (Karjane vd. 2005 akt., Macionis, 2012: 340). Bu durumu, Dianne Herman, kadınlara yönelik tacizin yaşam şeklimizin içerisine inşa edildiğini ve kadına yönelik saldırıların tüm biçimlerinin kadınları baskılamaya çalışan bir şiddet kültüründen kaynaklandığı şeklinde açıklamaktadır (Macionis, 2012: 340).

Dünya Sağlık Organizasyonu'nun (WHO) 2002 yılı raporuna göre; kadınların %47'si ilk cinsel ilişkilerinin zorla gerçekleştiği, şiddet sonucu ölen kadınların %70'inin erkek partnerleri tarafından öldürüldüğü vurgulanmıştır. WHO'nun 2005 yılındaki birçok ülkede gerçekleştirdiği "Kadın Sağlığı ve Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet Raporu"na göre; kadınların %6-59 arasında hayatları boyunca fiziksel şiddet görme sıklığı saptanmıştır. Ayrıca kadınların eşleri tarafından ağır şiddet şekillerinin uygulanma sıklığı %4-49 arasında olduğu bulunmuştur. Aynı çalışmada cinsel şiddet sıklığı ise; %6-59 oranında olduğu vurgulanmıştır (WHO 2002 ve WHO 2005 raporu akt., Dişsiz ve Şahin, 2008: 53). Birleşmiş Milletler'in raporuna göre kriter olarak sağlık hizmetleri, ekonomik kaynaklara ulaşım, cinsel istismar, kadına yönelik şiddet ve insan kaçakçılığı temel alındığı kadınlar için dünyanın en problemlili ve tehlikeli ülkeleri belirlenmiştir. Hindistan kadınlar için en tehlikeli ülkeler sıralamasında birinci olurken diğer

ülkeler sırasıyla şöyledir. Afganistan, Suriye, Somali, Suudi Arabistan, Pakistan, Kongo, Yemen, Nijerya ve onuncu ülke Amerika Birleşik Devletleridir (URL-1, 2019). 2014 yılında Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı'nın 28 Avrupa Birliği üyesi ülkede 42 bin kadın ile yüz yüze yaptığı araştırmada her üç kadından biri 15 yaşından itibaren fiziksel ve cinsel şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir. Her yirmi kadından biri tecavüze uğramıştır. Kadınların yaygın bir şekilde istismara uğradığı ancak bunların çok azının kayıtlara geçtiği tespit edilmiştir. Özellikle aile içi şiddet vakalarında sadece resmi kayıtlara geçenler oranı %14'tür. Yine bu araştırmaya göre en çok kadına yönelik şiddet %52'i ile Danimarka, %47 Finlandiya, %45 Hollanda, %44 Fransa, %35 Almanya, %36 Türkiye'dir. Araştırmadan da görüldüğü üzere gelişmiş ülkelerin de başlıca temel sorunu kadına yönelik şiddettir (URL-2, 2019).

Dünya nüfusuna paralel olarak Türkiye'de hızlı bir sosyal ve ekonomik değişimin yaşandığı milyonlarca insanın kentlerde yaşamaya başladığı bir ülke haline gelmiştir. Bu tür sosyal değişimlerin hızından ve niteliğinden kaynaklanan başta şiddet olmak üzere farklı sorunlar yaşanmaktadır (Doğan, 2000: 434).

Dünya'da birçok farklı vakada ortak olduğu gibi Türkiye'de de kadına yönelik şiddet en fazla aile içinde ve kadının tanıdık çevresi tarafından olmaktadır. 2014 yılında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün yapmış olduğu araştırmaya göre sınıf, eğitim, gelir vb. farklılıklar gözetmeksizin kadınlar en çok ev ve aile içinde ve yakın ilişkilerinde şiddete uğramaktadırlar (Berber, 2016: 250).

1988 yılında Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün yaptığı çalışmaya göre Türkiye'de erkeklerin %44,9'u kadının itaat etmemesi durumunda kocanın onu dövme hakkı olduğunu ifade etmişlerdir. Erkeklerin %62,2'si erkeklerin evde mutlak otorite olduğunu ve eşlerinin kendilerine itaat etmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Yine aynı araştırmada erkeklerin %64'ü kadının bir anlaşmazlık olduğunda sesini çıkarmadan erkeğin dediğini kabullenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir (Doğan, 2000: 427). Pınar vd. (2008) toplumsal cinsiyet algısına yönelik araştırmalarında, kız öğrencilerin %10,6'sı kadın hak ediyorsa kocası ona şiddet uygulayabilir, erkek öğrencilerin %23,9'u kadın eşinden dayak yiyorsa bu durumu herkesten saklamalıdır önermesine katılmışlardır. Kadınların akşamları tek başına sokağa çıkması doğru değildir önermesine katılan erkek öğrencilerin oranı %68'dir (Ersöz, 2016: 85). 1994 yılında Başbakanlık Aile Araştırmaları Merkezi'nin yaptığı araştırmada da Türk ailesinde en sık rastlanan şiddet türünün dayak (%84) ve hakaret (%78,9) olduğu ortaya çıkmıştır (Doğan, 2000: 427).

Şiddetin bu kadar yaygın olmasına şiddet kültürü de yol açmaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerinde erkek şiddet kullanabilen ve buna hakkı olan cins olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle birçok araştırmada vurgulandığı gibi erkek kadına yönelik iktidarını haklı göstermek ve uygulamak için şiddete başvurma hali olağan sayılmaktadır (Erol, 2014: 37). 1995 yılında yapılan "Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları" araştırması ile 2008 yılında yapılan Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün yaptırdığı araştırma sonuçlarına bakıldığında önemli bir değişimin olduğu sonuçlardan çıkarılabilir. 2008 yılındaki araştırma sonuçlarına göre her on kadından dokuzu artık haklı şiddetin olmadığını düşünmektedirler. 1995 yılındaki çalışmada kadınlar şiddetin haklılık yaratacağı durumlar olduğuna inanmaktadırlar. 2008 yılındaki araştırmaya göre eşinden şiddet görenlerin oranı %35'tir. Şiddete uğrayan kadınların yarısından azı bu durumu başka bir kişi ya da kurumla paylaşmışlardır. 2014 yılında yine Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından yapılan "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet

Araştırması”nda her on kadından dördünün eşi veya birlikte yaşadığı kişi tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığı görülmektedir. Fakat şiddete maruz kalan kadınlar herhangi bir kuruma ya da kuruluşa başvurmamaktadır (%89) (Berber, 2016: 253).

Şiddete uğrayan kadınların bunu başkalarına ya da yetkili mercilere bildirmemeleri başka bir sosyolojik olgudur. Çalışmalara baktığımızda şiddete uğrayan kadınların uğradıkları şiddeti başkalarına anlatmadıkları, farklı kurum ve kuruluşlardan destek almadıklarını ifade edebiliriz. Şiddete uğrayan kadınların şiddeti yetkili mercilere bildirmeme davranışlarının birkaç nedeni olmaktadır. Bunlardan ilki daha önce ifade ettiğimiz Eve Lundgren’in işaret ettiği şiddetin normalleşmesi kavramıdır. Şiddete uğrayan kadınlar hegemonik ataerkil kültür içerisinde erkek egemen bir dünyada oldukları için uğradıkları şiddeti normalleştirmektedirler. İkincisi şiddete uğrayan kadınların ekonomik ve eğitimdeki dezavantajlı durumlarıdır. Kadınların eğitim ve ekonomik seviyeleri azaldıkça şiddete uğrama olasılıkları da artmaktadır. Bir diğer neden de şiddete uğrayan kadınlara yönelik çıkarılan hukuksal düzenlemelerin veya şiddeti önlemeye yönelik özel ve devlet mekanizmalarının kadınlara yeterince ulaşamaması, ya da kamuoyunda yeterli bilgilendirmelerin yapılamaması gibi sonuçlardan dolayı da şiddete uğrayan kadınlar da bu tür mekanizmaları kullanma oranları da başta güven ve netice alamayacakları gibi düşüncelerinden dolayı düşük kalmaktadır. Sonuç olarak şiddete uğrayan kadınlar şiddeti kabullenmekte ve hayatlarında bu şekilde devam etmeye çalışmaktadırlar (Berber, 2016: 250).

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri ve Enstitüsü tarafından 2003 yılında yapılan Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması (TNSA)’a göre; görüşülen kadınların %39’u kadının yemeği yakması, kocasına karşılık vermesi, parayı lüzumsuz yere harcaması, çocuklarının bakımını ihmal etmesi, cinsel ilişkiye girmeyi reddetmesi gibi durumlardan en az birinin gerçekleşmesinin, kocanın karısını dövmesi için haklı gerekçe oluşturacağını belirtmişlerdir. İstanbul’da 116 çift ile görüşülerek yapılan başka bir çalışmada kadınların %44’ünün yaşamlarında en az bir kere eşinin fiziksel şiddetine maruz kaldığı tespit edilmiştir. Eşine şiddet uygulayan erkeklerin büyük çoğunluğu, şiddet uygulama nedenini “söz dinlememe” olarak ifade etmişlerdir. Yine çalışmaya katılan kadınların %55’i ise kadının şiddeti hak edebileceği durumlar olduğunu ifade etmişlerdir (TNSA, 2003 ve Vatandaş, 2003 akt.; Dişsiz ve Şahin, 2008: 53).

Altınay ve Arat’ın yürüttüğü (2008), Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet araştırmasına göre bilinenin aksine artık şiddet kırsal bölgelerde değil kentlerde daha yoğun olarak gözlenmektedir. Ayrıca hem eğitilmiş hem eğitimsiz erkekler şiddeti kadınların üzerinde iktidar aracı olarak kullanmaktadırlar. Üniversite mezunu her altı erkekten biri eşine şiddet uygulamaktadır. Buna paralel olarak da kadınların gelirlerinin ve statülerinin de yüksek olması da uğradıkları şiddeti arttırdığı tespit edilmiştir. Yine aynı şekilde çocukken şiddete maruz kalmış bireyler büyüdüklerinde ya eşlerine şiddet uygulamaktadır (%47), ya da eşlerinden şiddet görmektedirler (%48) (Altınay ve Arat, 2008, akt. Berber, 2016: 253).

Türkiye İstatistik Kurumunun 2008 yılı Toplumsal Cinsiyet verilerine göre Türkiye’de kadınların %39’u yaşamlarının herhangi bir döneminde, %9,9’u son 12 ayda eşinden şiddet görmüştür. Şiddet gören kadınların %9,7’si hamileliği esnasında da şiddet gördüğünü belirtmiştir. Şiddet gören kadınların %37,2’sinin anneleri de şiddet görmüştür (TÜİK, 2008). Aile Araştırma Kurumu ve Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı’nın 1997’deki araştırmasına göre kadınların %45,8’i balayı döneminin sonunda %9,9’u doğumdan hemen sonra şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir (URL-3 2014). Şiddet hem öğrenilmekte hem de ifade ettiğimiz üzere kişinin toplumsal çevresi, alanı ve habitusu şiddet ile karşılaşmasında önemli bir etkidir.

TÜİK 2008 verileri de Altınay ve Arat'ın çalışması ile paralellik göstermektedir. Tanıdığı birinden şiddet gören kadınların demografik yapılarına baktığımızda kentte yaşayanların %38'i, kırdaki yaşayanların %43,2'si yaşamlarının herhangi bir dönemde şiddet görmüşlerdir. Tanıdığı bir kişiden şiddet gören kadınların %31,9'u 15-24 yaş, %36,6'sı 25-34 yaş, %39,7'si 34-44 yaş, %45,4'ü 45-49 yaş arasındadır. Tanıdığı birinden şiddet gören kadınların %52,2'sinin eğitimi bulunmamakta, %39,9'u ilköğretim mezunu, %34,9'u ortaöğretim mezunu, %25'i lise ve üzeri bir eğitime sahiptirler. Şiddet gören kadınların %38,7'si çalışmıyor, %40,7'si herhangi bir yerde çalışmaktadır. Yine şiddet gören kadınların %38,9'unun refah düzeyi düşük, %16,7'sinin refah düzeyi yüksektir. Genel olarak verilere baktığımızda kent ya da kır yaşamı, yaş, çalışıp çalışmama durumu şiddete maruz kalmada çok belirleyici olmamakla birlikte refah seviyesi ve eğitim seviyesi düştükçe şiddet gören kadınların sayısında artış olduğunu söyleyebiliriz. Buna karşın her sosyo-ekonomik tabakada şiddetin izlerini görmekteyiz. TÜİK'in 2008 toplumsal cinsiyet verilerine göre kadınlara şiddetle ilgili tutumlara katılıp katılmadıkları sorulduğunda ortaya çıkan tablo toplumsal cinsiyet açısından oldukça düşündürücüdür (URL-2, 2014). Görüşülen kadınların %49,3'ü kadının eşiyle tartışmaması gerektiğini ifade etmiştir. Kadınların %35,3'ü bazı durumlarda çocukların dövülebileceğini ifade ederken, %14,2'si bazı durumlarda erkeklerin eşlerini dövmesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Kadınların %35,3'ü kadınların davranışlarından erkeklerin sorumlu olmasını, %30,5'i kadının istemediği halde cinsel ilişkiye girmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. %65,8'i kadının elindeki parayı istediği gibi harcamaması gerektiğini, %66,7'si ise ev işlerinin erkeğin yapmasına katılmadıklarını ifade etmişlerdir. (Kadınların Şiddete İlişkin Görüşlere Katılıp/Katılamama Durumları Tablosundan alıntılanmıştır TÜİK 2008 (URL-4, 2014). TÜİK'in 2008 verilerinin ışığında olayı değerlendirdiğimizde toplumsal cinsiyet rollerimizin aslında şiddetin oluşmasında ve yaygınlaşmasında etkili olduğunu ifade edebiliriz.

TÜİK'in 2008 yılına ait, "Kadınların Birlikte Oldukları Kişilerden Şiddete Uğramaları Durumunda Uygulamayı Düşündükleri Davranış Modelleri Tablosu"na göre kadınların %22'si şiddet gördüğünde sessiz kalıp ağladığını, %10'unun alttan aldığını, %10,1'inin hiçbir şey yapmayacağını, %26,7'si sözle karşılık vereceğini, %15'i fiziksel karşılık vereceğini, %26,8'i eşini terk edeceğini, %2,9'u eşine küseceğini, %4,5'i kendi ailesine, %2,4'ü eşinin ailesine şikayet edeceğini ifade eder. Birlikte olduğu kişilerden şiddet gördüklerinde kadınların sadece %10'u bu durumu resmi makamlara ileteceğini belirtmişlerdir. TÜİK'in verilerinden yola çıkarak şunu net olarak söyleyebiliriz. Kadınların yaklaşık %40'ı şiddet gördüklerinde hiçbir tepkide bulunmayacağını ifade etmişlerdir (URL-4, 2014).

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2008" verilerine göre yaşadığı şiddet sonucu herhangi bir kurumu başvurma durumlarına bakıldığında, şiddete uğrayan kadınların %92'si hiçbir şekilde kurum ve kuruluşlara başvurmamaktadırlar. Polis, jandarma, savcılık, avukat, hastane ya da sağlık kuruluşlarına, sığınma evlerine başvuranların sayısı oldukça (%4) düşüktür (URL-5, 2010). Bu sonuçlar diğer araştırmalar ile de büyük benzerlik göstermektedir. Şiddete uğrayan kadınlar şiddeti normalleştirmekte herkesin başına gelebilecek bir olay olarak algılamakta ve diğer yandan ekonomik anlamda kendilerine yetecek bir gelirleri olmadığı için de şiddeti kabullenip herhangi bir kurum ve kuruluşa şikayet etmemektedirler. Medya da bazı noktalarda olumsuz güdülenmelere yol açabilmektedir. Örneğin Arslan vd. (2009), tarafından Güzin Abila köşesine yönelik yapılan çalışmada, kadınların devamlı olarak boyun eğen ve sabretmesi gereken, erkeklerin üzerine gidilmemesi, rahat bırakılması ve hiç bir konuda zorlanmaması şeklinde

cinsiyetçi roller çerçevesinde olduğu vurgulanmıştır (Ersöz, 2016: 77). Haberlerin %46'sının toplumsal cinsiyet stereotiplerini güçlendirdiği ve haberlerin yalnızca %10'unda toplumsal cinsiyet eşitliğiyle ilgili yer ayrıldığı tespit edilmiştir (Şener vd., 2016:169). Benzer cinsiyetçi roller diğer televizyon programlarında da inşa edilmektedir. Bek ve Altun'un (2007) Gazete Haberlerinde Aile İçi Şiddet Araştırması'na göre, Türkiye'de yayınlanan gazetelerde kadına yönelik aile içi şiddetle ilgili haberlerin sadece %9,1'i gazetenin ilk sayfasında yer almaktadır. İlk sayfa hem medya hem toplum nezdinde çok önemli haberlerin verildiği sayfadır. Eğer medya bu haberi üçüncü sayfadan duyuruyorsa toplumda bu haber önemsiz mesajı oluşur. Kadına yönelik şiddet konusundaki haberler çoğunlukla üçüncü sayfada çıkmaktadır. Çalışmaya göre haberlerin %87'sinde saldırganın değil saldırıya uğrayanın fotoğraflarına yer verilmekte, sonuç olarak şiddete uğrayan kadınlar teşhir edilmektedir (Erol, 2014: 39-40).

Kahraman vd. (2015) üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarına yönelik çalışmasında da TÜİK verilerine ve "2008 Kadına Yönelik Şiddet Araştırması" verilerine benzer bir şekilde şiddet olgusuna rastlanılmıştır. Çalışmada görüşülen üniversite öğrencilerinin (%7,8) ailelerinde kendilerine şiddet uygulandığını ifade etmiştir. Aynı şekilde üniversite öğrencileri (%25,8) kadın hak ettiğinde şiddet uygulanabilir demiştir. Üniversite öğrencilerinin %16,2'si flört aşamasında partnerleri tarafından atılan tokadın veya sözlü taciz ve hakaretin şiddet sayılmayacağını belirtmiştir. Üniversite öğrencilerin %12,1'i kadının ilişkisini korumak için şiddete tolerans göstermesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu önermeye katılanların %5,6'sı kadındır. Görüşülenlerden kadınlar (%65,3) ve erkekler (%77,3) eğer biri bana hakaret ederse namusumu korumak için şiddet uygulayacaklarını belirtmişlerdir. Diğer bulgulara paralellik gösteren çalışmaların temel noktası görüşülenlerin kendi toplumsal cinsiyet rollerine göre cevapları değerlendirmesidir. Buradan da şiddet bir olgu olarak yaşamı kapsamıştır.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü araştırma ekibinin proje sorumlusu Kaptanoğlu'na göre yıllara göre bakıldığında sanki kadına yönelik şiddetin artmadığı aynı kaldığı sayılara ve yüzdelere bakılarak söylenebilir. Fakat araştırmaları derinlemesine değerlendirdiğimizde şiddette uğrayanlar yüzde olarak aynı kalmasına rağmen şiddetin dozunda artış olduğunu söyleyebiliriz. Şiddete maruz kalan kadınların uğradıkları şiddet sonucu yaralanma oranları artmaktadır. Kısaca günümüzde kadınlar daha ağır şiddet biçimleriyle karşılaşmaktadır (Berber, 2016: 253). TÜİK raporlarına göre de, şiddet gören kadınların hastane raporlarına bakıldığında, %65,5'i çizik ve sıyrıklarla, %60,2'si kulak zarı yırtılması, %16,7'si yüzeysel kesik, %16,6'sı burkulma, çıkık, %16,5'i kemik kırılması, %13,4'ü derin kesik, %6,2'si iç organlarda yaralanma, %4'ü yanık nedeni ile tedavi altına alınmıştır. Şiddete uğrayan kadınların %42,1'i bir ve iki kez, %33'ü beş kez ve daha fazla hastanede tedavi görmüştür (TÜİK, 2008). Araştırmaların işaret ettiği ortak husus şiddete uğrayan kadınların uğradıkları şiddetin seviyesinin her geçen gün arttığına yöneliktir. Günümüze gelindikçe şiddet sonucu daha fazla kadın hayatına kaybetmekte ya da ömür boyu uğradığı şiddet nedeniyle engelli bir yaşama mahkum olmaktadır. Kadın cinayetlerini durduracağız platformuna göre 2017 yılında 353 kadın cinayeti olmuştur. 2018 yılında 440 kadın erkek şiddeti nedeni ile hayatını kaybetmiştir. Yine 2018 de 317 kadına cinsel şiddet uygulanmıştır. 2019 yılında 474 kadın erkek şiddeti sonucu yaşamını yitirmiştir. Bu kadınların 292'si evlerinde öldürülmüştür. 2020 yılı Ağustos ayında 27 kadın cinayeti işlenmiştir (URL-6, 2020). Bilimsel verilerin gösterdiği üzere artık kadına yönelik şiddet vakalarının büyük bir bölümü cinayetle sonlanmaktadır (URL-7, 2020).

Şiddet davranışı, toplum içinde bireyin psikolojik, sosyo-ekonomik ve kültürel yaşantısının etkileşimi sonucunda ortaya çıkan bir durumdur. Alkol ve madde kullanımı, ailede tanık olunan ya da maruz kalınan şiddet ve toplumda ateşli silahların özendirilmesi ve kullanımındaki artışı bireyde şiddet eğilimine yol açmakta ve şiddet olayının sonuçlarını daha ölümcül bir şekle dönüştürmektedir (Erol, 2014: 33). Ölümle sonuçlanan birçok şiddet olayının arkasında silahlanma yani bireylerin sahip olduğu silah sayısı da önemli rol oynamaktadır. Makine Kimya Endüstrisi'nin raporuna göre 1990 yılından 1998 yılına kadar tabanca ve tüfeğe harcanan para 97,4 trilyondur. 1990-1998 arası Türkiye'de 116.623 ithal silah, 2.552 ithal tüfek, 165.600 Kırıkkale marka ve zor alım tabanca satılmıştır (Doğan, 2000: 435). Aynı durum başta Amerika olmak üzere birçok ülkede de benzer şekildedir. Örneğin 2017 yılında Kara Cuma olarak adlandırılan günde toplam 200 binden fazla silah ABD'de satılmıştır. Yine 2016 yılı 100 büyük savunma şirketinin silah satışları yüzde iki artarak 374,8 milyar dolara yaklaştığı ifade edilmiştir (URL-8, 2019). Son zamanlarda özellikle Türkiye'de sanal ortamlardan internet üzerinden silah satışı güvenlik güçleri tarafından sıkı kontrol altına alınmıştır. Özellikle internet ilanları aklın sınırlarını zorlamaktadır. Örneğin internette birçok ilan ile karşılanabilir "Silahı, kirala, kullan, getir gibi" (URL-9, 2019). Kısaca ifade edilir ise tüm dünyada silahlanma karşıtı alınan tüm önlemlere rağmen diğer yandan silahlanma hızlı bir şekilde artmaktadır.

5. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SONUÇLARI VE ÖNERİLER

Kadına yönelik şiddet öncelikli olarak birçok toplumsal sorunun merkezinde yer almaktadır. Şiddet kadınların bedensel/fizyolojik başta olmak üzere, psikolojik ve birçok sosyal ve ekonomik problem yaşamalarına yol açmaktadır. Bu problemler sadece toplumun küçük bir alanını etkilememektedir. Büyük resme bakıldığında kadının dışlanması ya da şiddet sonucu toplumdan ayırıştırılması başta ülke ekonomisi olmak üzere birçok zincirleme probleme yol açmaktadır. Hegemonik hakim ataerkil sistem içerisinde kadınların ikinci sınıf insan olarak kabul edilmesi sonucu kadının bir işgücü olarak enerjisinden yararlanılamamaktadır. Bir işgücü olarak kadın hep ikincil planda yer almaktadır. Ülkeler kalkınırken tarih içerisinde geçmiş dönemlere bakıldığında kadın ve erkek yan yana birlikte durarak birçok şey başarılmıştır. Buna en güzel örnek bağımsızlığımızı kazandığımız Kurtuluş Savaşımızdır. Kadının yaşamın geri planına itilmesinden dolayı hala birçok yerde kız çocukları belli bir seviyeye kadar okutulmakta ya da hiç okula gönderilmemektedir. Okuyamayan kız çocukları çocuk yaşlarda kendinden büyük erkekler ile evlendirilerek buna bağlı olarak da şiddet ile karşılaşma ihtimalleri de oldukça yüksek olmaktadır. Okuyamayan, eğitim alamayan kadın ayrıca erken yaşta evlendirildiğinde bir meslek sahibi de olamadığı için çalışamamaktadır. Bunun sonucunda erkeğe ekonomik manada muhtaç ve bağımlı olarak bir yaşam sürmekte kendi ekonomik bağımsızlığını hiçbir şekilde kazanamamaktadır. Bundan dolayı da şiddete uğradığında herhangi bir sosyal ve ekonomik güvencesi olmadığı için şiddete boyun eğmektedir. Bununla birlikte ekonomik bağımsızlıklarının olmaması ayrıca eğitimi de olmamaları nedeni ile şiddete uğrayan kadınlar bu olayı kendi içlerinde örtbas etmekte herhangi bir kuruma bildirmemektedir. Araştırmaların ve istatistiki verilerin gösterdiği üzere fiziksel şiddet sonucunda birçok kadın yaşamları boyu sakat kalabilmekte yahut yaşamlarını kaybedebilmektedir. Şiddet türlerinden biri olan psikolojik şiddet sonucunda depresyon başta olmak üzere birçok ruhsal problemler ile yüz yüze kalmaktadırlar. Hayattan zevk alamama, panik atak, intihar etme duygusu bu şiddet türünün sadece birkaç sonucudur. Ekonomik şiddet nedeni ile kadınlar ya istedikleri işte

çalışmamakta ya da çalışmasının karşılığını alamamaktadırlar. Çalışan kadınların birçoğu günümüzde dahi maaşını bilmemekte, çünkü maaş kartları eşlerinde olmaktadır. Bir şekilde iş bulan kadın birçok işyerinde erkeklere oranla daha düşük ücretle çalışmakta ve çalıştıkları işyeri ilk darboğaza girdiğinde genellikle ilk önce kadınlar işten çıkarılmaktadır. Şiddete uğrayanları sadece kadın olarak düşünmemek gerekir. Şiddete uğrayan kadının çocukları da şu an ve ileriki yaşlarında birçok ruhsal problem ile karşılaşacaktır. Araştırmaların ifade ettiği gibi çocuk yaşlarında şiddete maruz kalan ya da şahit olan çocukların büyük bir kısmı ileri ki yaşlarında da ya şiddet görmekte ya da şiddet uygulamaktadırlar. Bu şekilde şiddet adeta bir sarmal, bir kısırdöngü şeklinde kadınların peşini bırakmamaktadır.

Toplumda çatışmaların ve suçun belli bir seviyede olması Durkheim'cı bir bakış açısı ile normal karşılanması gereken sosyolojik bir olgu olarak kabul edilir. Çünkü sağlıklı bir ilişki çatışmanın hiç olmadığı bir ilişki değildir. Burada önemli olan çatışmaların nedenlerinden çok çatışmaların çözülmesindeki kişisel ve toplumsal becerilerin geliştirilmesidir. Sağlıklı bir ilişkide önemli olan meydana gelen çatışmaların çözülmesi konusundaki toplumsal ve kişisel becerilerin geliştirilmesidir (Kocacık ve Çağlayandereli, 2009: 28). Bu konuda ailelere ve evlenmeyi düşünen bireylere sosyologlar ve psikologlar tarafından gerekli psiko-sosyal desteklerin verilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak herhangi bir toplumda toplumsal cinsiyet örüntülerinin anlaşılmasında o toplumun içinde bulunduğu kültürel iklim oldukça önemlidir. Ebeveynler bebeklerini daha anne karnında iken ait oldukları kültürün şekillendirdiği toplumsal cinsiyet rollerine göre biçimlendirmeye başlarlar. Örneğin kız bebekse her şey daha o doğmadan pembe renklerle donanmaya başlar. Hatta daha konuşmadan onun için naif meslekler bile bulunur. Bu çok doğaldır çünkü her birey kendi kültürel iklimi içerisinde toplumsallaşır (Ersöz 2016: 24). Bu kültürel iklim bireyin gelecekte nasıl bir insan olacağını hangi davranışlara yöneleceğini, hayata nasıl bakıp içinde bulunduğu dünyayı nasıl anlamlandıracağını belirler. Bu nedenle bireylere daha küçükken doğru toplumsal cinsiyet rolleri edindirmeliyiz. Şiddeti sevgi dilene çevirmeyi bırakıp, erkeğin ve kadının her anlamda eşit bir şekilde toplumsallaşmasına zemin hazırlamamız gerekir. Modern dünyada kadının erkeğin bir malı olmaktan çıkıp kendi ekonomik özgürlüğünü kazanmış ve ayakları üzerinde durabilen bireyler olarak yetişmesi gerekmektedir. Erkek ve kadının birbirlerinin haklarına ve yaşamlarına saygılı bir şekilde sosyalizasyon sürecinden geçerek toplumsal cinsiyet rollerine sahip olmaları şiddet başta olmak üzere birçok problemi daha doğmadan engelleyecektir. Küçük yaşlardan itibaren bireylerde oluşan farkındalık şiddeti ve birçok olumsuz durumu engellemektedir.

Bu nedenle kadınlara yönelik şiddetin ortadan kalkabilmesi için öncelikli olarak kadınlara ait toplumsal cinsiyet rollerimizin değişmesi gerekmektedir. Yapılan araştırmalarda ortaya çıkmıştır ki geleneksel cinsiyetçi roller içerisinde sosyalleşen kadınlar şiddete uğradıklarında bunu yaşamın normal bir parçası olarak algılamaktadırlar. Can (2013) saha çalışmasında ataerkil toplumsal zihniyet ile kadına yönelik şiddet arasında güçlü bir ilişki olduğunu ifade etmiştir. Can'a göre bu kısır döngüden kurtulabilmek için ancak toplumda ataerkil zihniyetin etkisinin azalması gerekmektedir (Can, 2013). Ataerkil zihniyet şiddeti hakedilen bir şey olarak hatta bir eğitim aracı olarak görmektedir. Bu neden ile ilkokullardan başlayarak üniversitelere kadar eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerimiz hakkında seminerler verilerek kız ve erkek çocuklarının bu konularda bilinçlenmesi sağlanmalıdır. Davranış değişikliği kolay gerçekleşen bir süreç değildir. Zamana yayılarak oldukça yavaş değişen bir olgudur. Eşitsizliği azaltmaya yönelik

çıkarılan kanunlar olumlu olarak bu davranışların pekiştirilmesine yardımcı olmaktadır. Şiddeti önlemek üzere çıkarılan kanunların belli yaptırımlarının yüksek olması da bu suçun işlenmesinde bir engel oluşturacaktır. Örneğin namus cinayeti adı altında işlenen kadın cinayetlerinde çıkan kararlar bundan sonra ki davaları da hiç şüphesiz etkileyecektir. Özellikle kadına yönelik şiddet konusunda hafifletici sebeplerin ortadan kaldırılması bile olumlu atılan adımlardan sadece bir kaçıdır. Kadınlara meslek sahibi olabilecekleri çeşitli kurslar açılarak onlara birçok farklı alanlarda eğitimler verilerek kendilerini ekonomik ve sosyal anlamda geliştirmelerine imkan sağlamak gerekmektedir. Kadınların ekonomiye iş gücü olarak katılmaları onları hem tüketici durumundan üretici durumuna getirerek kadınlara ekonomik bir bağımsızlık sağlayacak hem de bu durum ülke ekonomisini de katkı sağlayacaktır. Kadınlara yönelik yapılan her türlü şiddete dönüşebilecek tehditler ve buna yönelik hareketler çok dikkatli ve hassas bir şekilde incelenmeli ve ele alınmalıdır. Aynı şekilde kadına yönelik şiddet davranışı ortaya çıktıktan sonra ilk müdahale oldukça yaşamsaldır. Şiddet gören kadının ve varsa çocuklarının hemen o ortamdan uzaklaştırılması ve gerekli sağlık ve güvenlik tedbirlerinin alınması lazımdır. Daha sonra ki aşama şiddet gören kadının sosyal ve ekonomik güvencesini sağlayarak farklı bir yaşam kurmasına olanak sağlamaktır. Ve bu önlemler alınırken muhakkak tüm kurumlar ve kuruluşlar üniversiteler başta olmak üzere, sivil toplum dernekleri ve devlet kurumları ve toplumun her kesimi bilinçli, eşgüdüm halinde çalışarak ortak hareket etmelidirler.

KAYNAKLAR

- Baygal, A. (2016). Sosyolojik Tartışmalar, Editör, Nuşen Adak içinde, *Şiddetin Aile İçi Görünümleri*, Değişen Toplumda Değişen Aile, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Berber, N. (2016). “Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları” Edt. Feryal Saygılıgil içinde, *Kadına Yönelik Şiddet*, Dipnot Yayınları, Ankara.
- Can, Y. (2013). “Kadına yönelik Şiddetin Toplumsal Cinsiyet Temelleri: Niğde Örneği”, ZFWT Vol. 5, No. 1 <http://www.dieweltdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/view/426/ycan> (Erişim Tarihi, 18.03.2019).
- Chanter, T. (2019). *Toplumsal Cinsiyet*. Ayrıntı Basımevi, Ankara
- Connell, R.W. (2017). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*. Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Dişsiz, M., Şahin, N. H. (2008). “Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet”, *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi*, Sayı: 1
- Doğan, İ. (2000). *Sosyoloji, Kavramlar ve Sorunlar*. Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Dökmen, Z. (2017). *Toplumsal Cinsiyet*. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Erol, D. D. (2014). Toplumsal Cinsiyet ve Medya, Edt, Huriye Kuruoğlu ve Bermal Aydın içinde *Toplumsal Cinsiyet Açısından Türkiye Yazılı Basınında Şiddet Haberleri ve Haber Fotoğrafları*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Ersöz Günindi, A. (2016). *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi*. Anı Yayınları, Ankara.
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. Yayına Hazırlayan, Cemal Güzel, Kırmızı Yay, İstanbul.
- Gordon, M., (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.

- Gökulu, G. ve Hosta, N. (2013). “Basında Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Analizi, Hürriyet, Sabah ve Posta Gazeteleri Örneği (2005-2008)”, *International Journal of Social Science*, Vol: 6 Issue: 2, https://www.jasstudies.com/Makaleler/2136178431_95G%C3%B6kuluG%C3%B6khan-vd_S-1829-1850.pdf (Erişim Tarihi: 18.03.2018).
- Güler N., Tel, H., Özkan Tuncay, F. (2005). “Kadının Aile İçinde Yaşayan Şiddete Bakışı”, *C.Ü. Tıp Fakültesi Dergisi*, 27(2), ss.51-56. www.eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/1104.pdf (Erişim Tarihi 17.03.2019)
- Gülüm, Ş., Çağla, Ç., İrkli, H. İ. (2016). “Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları” Edt. Feryal Saygılıgil içinde, *Medya ve Toplumsal Cinsiyet*, Dipnot Yayınları, Ankara.
- Güngörmüş, Z., Karadağ, G., Tanrıverdi, D. (2014). “Kadınların Evrensel Sorunu: Şiddet”, *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt:2, Sayı:2, dergipark.org.tr/tr/download/article-file/66949
- Joseph, F., (2004). *Sosyoloji Nedir?*. Anı Yayınları, Ankara.
- Kahraman, A.B., Ozansoy Tunçdemir, N., Kekillioğlu, A., Özcan, A., Kahraman, L., (2015). “Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algısı”, *SOBİDER Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl:2, Sayı:4
- Kocacık, F. (2001). “Şiddet Olgusu Üzerine”, *Cumhuriyet Üniversitesi e-dergi*, Cilt:2, Sayı:1, <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/88.pdf>
- Kocacık, F., Çağlayandereli, M. (2009). “Ailede Kadına Yönelik Şiddet, Denizli İli Örneği”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt: 6, sayı: 2. <https://j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/viewFile/670/393> (Erişim Tarihi, 17.03.2019)
- Macionis, J. J. (2012). *Sosyoloji*. Çeviri Editörü, Vildan Akan, Nobel Yayınları, Ankara.
- O’Neil, M. L., Çarkoğlu, A. (2018). “Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Kadın Algısı Araştırması 2018”, Kadir Has Üniversitesi, Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Araştırmaları Merkezi, <http://www.khas.edu.tr/kadin100> (Erişim Tarihi 12.02.2019)
- Saygılıgil, F. (2016). *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları*. Dipnot Yayınları, Ankara.
- Tacoğlu Poyraz, T. (2018). Türkiye’nin Toplumsal Yapısı, Edt. Nevin Güngör Ergen içinde, *Türkiye’de Aile*, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- URL-1 (2019). <http://www.tr.euronews.com/2018/06/26/kadinlar-icin-dunyanin-en-tehlikeli-ulkeleri-abd-var> (Erişim Tarihi: 21.03.2019).
- URL-2 (2019). <http://www.milliyet.com.tr/kadina-siddet-vakalarinda-turkiye-avrupa-istanbul-yerel-haber-2486865/> (Erişim Tarihi: 21.03.2019).
- URL-3. (2014). www.dosyalar.hurriyet.com.tr/aileici/aileicisiddet2.asp (Erişim Tarihi 20.06.2014).
- URL-4. (2014). www.tuik.gov.tr. Şiddet-tablolar (Erişim Tarihi, 20.06.2014).
- URL-5. (2010). www.usakgundem.com/haber/678565/turkiye-39-de-kadina-yonelik-siddet.html (Erişim Tarihi 20.06.2010)

- URL-6. (2020). <http://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/veriler/2869/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2018-veri-raporu>
- URL-7. (2020). <http://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/veriler/2889/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2019-veri-raporu>.
- URL-8. (2019). www.yenisafak.com.tr/ekonomi/dunyada-silah-satisi-patladi-2906324 (Erişim Tarihi, 21.02.2019).
- URL-9. (2019). www.hurriyet.com.tr/gundem-kan-donduran-ilan-kirala-kullan-getir-41029363 (Erişim Tarihi, 21.02.2019).
- Woolf, V. (2020). *Kendine Ait Bir Oda*. Dokuz Yayıncılık, İstanbul